

BILZEN

Munsterbilzen legt zijn klooster bloot

Archeologen vinden sporen van 800 jaar oude kloosterkerk

Naast de kerk in Munsterbilzen hebben archeologen een stevig middeleeuws muur blootgelegd, ruim een meter dik, opgebouwd uit silex uit Voeren, carbonzandsteen uit Namen en Maaskeien. Ook zijn er meerdere skeletten gevonden. De opgraving moet meer licht werpen op de vroegste, maar onduidelijke, geschiedenis van het klooster van Munsterbilzen. Zondag zijn er naar aanleiding van Openmonumentendag rondleidingen.

Jan BEX

Munsterbilzen en zijn klooster, het begint al bij de naam. 'Munster' komt taalkundig van monasterium. Latijn voor 'klooster'. De religieuze genen

Enkele gevonden skeletten.

van de Bilzense deelgemeente zijn stokoud. Volgens de legende zou de heilige Landrada rond 670 hier een vrouwenabdij gesticht hebben. Zou. We weten het niet. "Over de vroegste geschiedenis van het klooster zijn er geen geschreven bronnen bewaard gebleven. Maar de consensus is dat er vanaf de 9de-10de eeuw een klooster moet bestaan hebben", zegt Tim Vanderbecken van de intergemeentelijke archeologische dienst Zolad+. "Archeologie kan dus helpen. Het terrein hier is door minister Bourgeois in 2014 beschermd als archeologische zone. Ook dat wijst op het belang van deze plek. Bijvoorbeeld de fameuze Karolingische boomstamgraven zijn hier vlakbij opgegraven in 2006. Hier was iets belangrijks aan de hand. Anders doe je niet zoveel moeite om je doden te begraven."

Sint-Jozef

De kloostergebouwen werden grotendeels afgebroken tijdens de 19de eeuw. Zelfs de kloosterkerk maakte in het midden van de 19de eeuw plaats voor de huidige neogotische parochiekerk. Alleen de kerktoeren bleef. En waar eeuwenlang een vrouwenklooster, dat gaandeweg een

sticht werd voor adellijke freules, stond, huist nu het psychiatrische ziekenhuis Medisch Centrum Sint-Jozef. Dat heeft een uitbreiding nodig van een technisch gebouw. "De kelders van die nieuwbouw zouden de ondergrond verstoren. Dus was een archeologisch onderzoek aangewezen", zegt Vanderbecken.

Puzzel

Archeologen van het Tongerse bureau Aron graven sinds midden augustus en zitten ongeveer halfweg. Wat is er al ontdekt? "Een zeer stevige en dikke muur die diende als fundament", zegt archeoloog Patrick Reygel. "Dat wijst op een eveneens stevige bovenbouw, bijvoorbeeld van een kerk of een versterking. De hypothese is dat het een oudere fase is van de kloosterkerk. We schatten dat die muur romaans of pre-romaans is, zo rond 1100-1200." Verder onderzoek moet nog veel uitwijzen. Reygel: "De bouwgeschiedenis is in elk geval complex op deze plek. Het is een hele puzzel die we proberen samen te stellen."

Ook heeft de ploeg van Aron heel wat middeleeuwse skeletten opgegraven. "De muur doorsnijdt zelfs sommige skeletten. Dat wijst erop dat die skeletten nog ouder zijn." Intrigerend daarbij is dat heel wat skeletten van jonge mensen zijn. "Waarschijnlijk zelfs kinderskeletten."

Hier was iets belangrijks aan de hand
Archeoloog Tim VANDERBEKEN

De muur aan de rechterkant moet een stevig fundament hebben gevormd. "De hypothese is dat het een oudere fase is van een kloosterkerk, van rond 1100-1200", zegt archeoloog Patrick Reygel. FOTO MIST

→ "Er werd gevochten om hier binnen te raken"

Een aandachtige volger van de opgraving is de Bilzense amateurarcheoloog Jean-Louis Sourbron, gepassioneerd door het lokale kloosterverhaal. "Deze opgraving is belangrijk voor Munsterbilzen."

Volgens Sourbron stond hier het oudste vrouwenklooster ten noorden van de Alpen. "Maar in die geschiedenis zijn veel leemtes. We weten bijvoorbeeld uit een Duitse universitaire studie dat hier van 990 tot 1025 munten zijn gemaakt. Nochtans had Munsterbilzen geen muntrecht gekregen van de Duitse keizer. En toch maakten ze munten." "Dat kan er allen op wijzen dat hier iets groots aan de hand was", zegt Sourbron. "Plaatselijke werklui kon je wel in natura betalen, met

kost en inwoon, maar specialisten - beeldhouwers, klokkengeters, kunstschilders - wilden geld. En toen hebben ze hier keizerlijke munten nagemaakt. Een keer het klooster af is, stopt dat munten." Volgens Sourbron was net die periode dan ook de overgang van een vrouwenklooster naar een kapittel, een zogeheten sticht. "In een klooster leggen kloosterlingen geloften af van gehoorzaamheid, kuisheid en armoede. Ongehuwde 'dames op overschoot' van hoge adel die naar Munsterbilzen kwamen, moesten enkel gehoorzaamheid aan de abdis beloven

alsook beloven het patrimonium te beschermen. Dat is iets helemaal anders. Na hun opleiding moesten ze hier ook niet continu zijn. Alleen tijdens de kerkdienst droegen ze een kampanel over hun burgerkleren."

"De rijksarchivaris heeft in de jaren negentig berekend dat de inkomsten van het kapittel in 1770, omgerekend naar het heden, neerkwam op meer dan een half miljoen euro per persoon per jaar. Om niets te doen. Kortom, er werd gevochten om hier binnen te raken. Zo heeft Herkenrode meermalen geprobeerd om van een kloosterorde over te schakelen naar een stift, maar heeft de toestemming nooit gekregen." (box)

Het Belang van Limburg 11/09/2015, bladzijden 24 & 25
All rights reserved. Gebruik en reproductie enkel mits toelating van de uitgever via Het Belang van Limburg

